

Preuzeto iz elektronske pravne baze **Paragraf Lex**

Ukoliko ovaj propis niste preuzeli sa Paragrafovog sajta ili niste sigurni da li je u pitanju važeća verzija propisa, poslednju verziju možete naći [OVDE](#).

ZAKON

O REFERENDUMU I NARODNOJ INICIJATIVI

("Sl. glasnik RS", br. 111/2021 i 119/2021)

I OSNOVNE ODREDBE

Predmet zakona

Član 1

Ovim zakonom uređuje se način sprovođenja referenduma i način ostvarivanja narodne inicijative.

Načelo vladavine prava

Član 2

Referendum se sprovodi, a narodna inicijativa ostvaruje u skladu sa pravnim poretom Republike Srbije.

Prilikom sprovođenja referenduma i ostvarivanja narodne inicijative poštuju se Ustavom zajemčena ljudska prava i slobode, a naročito sloboda mišljenja i izražavanja, sloboda medija, sloboda kretanja, sloboda okupljanja, sloboda udruživanja i pravo na obaveštenost.

Pravo izjašnjavanja i pravo učešća

Član 3

Pravo izjašnjavanja na referendumu i pravo učešća u narodnoj inicijativi imaju građani koji, u skladu sa propisima o izborima, imaju biračko pravo i prebivalište, odnosno boravište za interno raseljena lica, na teritoriji za koju se raspisuje referendum, i upisani su u birački spisak.

Na ostvarivanje prava iz stava 1. ovog člana shodno se primenjuju odredbe zakona koji uređuje jedinstveni birački spisak, uključujući i mogućnost podnošenja zahteva da se u birački spisak upiše činjenica da će se na republičkom referendumu građanin izjašnjavati prema mestu boravišta u inostranstvu, odnosno prema izabranom mestu boravka u zemlji.

Zabrana sprovođenja referenduma i ostvarivanja narodne inicijative

Član 4

Referendum se ne može sprovesti, a narodna inicijativa ostvariti za vreme vanrednog i ratnog stanja.

Sloboda izjašnjavanja i sloboda učešća

Član 5

Građani se slobodno izjašnjavaju na referendumu i slobodno opredeljuju o svom učešću u narodnoj inicijativi.

Niko ne može pozvati građanina na odgovornost zbog izjašnjavanja ili neizjašnjavanja na referendumu, niti zbog učestvovanja ili neučestvovanja u narodnoj inicijativi.

Način izjašnjavanja, odnosno učešća

Član 6

Na referendumu se građani izjašnjavaju lično i tajnim glasanjem na glasačkim listićima.

U narodnoj inicijativi građani učestvuju potpisivanjem odgovarajućeg predloga.

Overa potpisa

Član 7

Overa potpisa vrši se u opštinskoj, odnosno gradskoj upravi.

Za overu potpisa ne plaća se naknada.

Overi potpisa ne podležu potpisi dati elektronskim putem, u skladu sa uredbom kojom se uređuje elektronska narodna inicijativa.

Zaštita prava

Član 8

Građani, ovlašćeni predlagači i drugi ovlašćeni subjekti imaju pravo na zaštitu od nepravilnosti u postupku sprovođenja referenduma i ostvarivanja narodne inicijative, u skladu sa ovim zakonom.

Na prigovore i žalbe koje građani i ovlašćeni predlagači podnose radi zaštite prava, odnosno zbog nepravilnosti u postupku sprovođenja referenduma i ostvarivanja narodne inicijative ne plaćaju se takse.

Zaštita podataka o ličnosti

Član 9

Podaci o ličnosti prikupljeni u postupku sprovođenja referenduma i ostvarivanja narodne inicijative, ne mogu se koristiti u druge svrhe i uživaju zaštitu u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje zaštita podataka o ličnosti.

II REFERENDUM

1. Zajedničke odredbe

Pojam i vrste referenduma

Član 10

Referendum je oblik neposrednog izjašnjavanja građana o pitanjima za koja je to Ustavom, zakonom i statutom autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave određeno (obavezni referendum), kao i o pitanjima iz nadležnosti Narodne skupštine, skupštine autonomne pokrajine i skupštine jedinice lokalne samouprave (u daljem tekstu: skupština) za koja skupština odluči na zahtev većine narodnih poslanika Narodne skupštine, poslanika skupštine autonomne pokrajine odnosno odbornika skupštine jedinice lokalne samouprave ili na zahtev određenog broja birača (neobavezni referendum).

Odredbe ovog zakona koje se odnose na jedinice lokalne samouprave shodno se primenjuju i na sprovođenje referenduma i narodne inicijative u gradskim opštinama.

Referendum se raspisuje radi izjašnjavanja građana o predlogu akta, o potvrđivanju usvojenog akta ili o pitanju od opšteg značaja.

Prema pravnom dejstvu odluke, referendum može biti obavezujući ili savetodavni.

Prema teritoriji na kojoj se sprovodi, referendum može biti republički (na celoj teritoriji ili delu teritorije Republike Srbije), pokrajinski (na celoj teritoriji ili delu teritorije autonomne pokrajine) ili lokalni (na celoj teritoriji ili delu teritorije jedinice lokalne samouprave). Republički referendum raspisuje Narodna skupština, pokrajinski referendum raspisuje skupština autonomne pokrajine, a lokalni referendum raspisuje skupština jedinice lokalne samouprave.

Prema vremenu donošenja akta koji je predmet izjašnjavanja građana, referendum može biti prethodni ili naknadni.

Prema vrsti akta koji je predmet izjašnjavanja građana, referendum može biti ustavotvorni, zakonodavni (ako se odnosi na zakon ili drugi opšti akt koji donosi Narodna skupština, skupština autonomne pokrajine ili skupština jedinice lokalne samouprave) ili upravni.

Donošenje i pravno dejstvo odluke na obavezujućem referendumu

Član 11

Odluka na obavezujućem referendumu doneta je ako je za nju glasala većina izašlih građana na teritoriji za koju je referendum raspisan.

Odluka iz stava 1. ovog člana proizvodi pravno dejstvo od dana proglašenja ukupnih rezultata referenduma.

Utvrđivanje mišljenja na savetodavnom referendumu

Član 12

Mišljenje građana na savetodavnom referendumu utvrđuje se glasovima većine izašlih građana i nije pravno obavezujuće.

Obavezni referendum

Član 13

Skupština je dužna da donese odluku o raspisivanju referenduma o pitanju za koje je Ustavom ili zakonom, odnosno statutom autonomne pokrajine ili jedinice lokalne samouprave, određeno da o njemu odlučuju građani referendumom.

Kada je određeno da se na referendumu iz stava 1. ovog člana građani izjašnjavaju o potvrđivanju usvojenog akta u skupštini, skupština je dužna da donese odluku o raspisivanju referenduma istovremeno sa usvajanjem tog akta.

Ako je Ustavom ili zakonom određeno da odluci skupštine prethodi referendum, skupština je dužna da donese odluku o raspisivanju referenduma, po mogućnosti na istoj sednici, a najkasnije u roku od 30 dana od dana utvrđivanja predloga odluke o pitanju iz stava 1. ovog člana.

U skladu sa Ustavom, referendum je obavezan za promenu Ustava i za osnivanje, ukidanje i promenu teritorije autonomne pokrajine ili jedinice lokalne samouprave.

Referendum na zahtev narodnih poslanika Narodne skupštine, poslanika skupštine autonomne pokrajine ili odbornika skupštine jedinice lokalne samouprave

Član 14

Zahtev za raspisivanje referenduma o pitanju iz nadležnosti skupštine može da podnese većina od ukupnog broja svih narodnih poslanika Narodne skupštine, poslanika skupštine autonomne pokrajine odnosno odbornika skupštine jedinice lokalne samouprave.

U zahtevu iz stava 1. ovog člana obavezno se navodi da li se zahteva raspisivanje obavezujućeg ili savetodavnog referenduma. Zahtev obavezno sadrži navođenje referenduskog pitanja sa ponuđenim odgovorima.

Skupština je dužna da donese odluku o raspisivanju referenduma istovremeno sa usvajanjem zahteva za raspisivanje referenduma iz stava 1. ovog člana.

Na referendumu iz stava 1. ovog člana građani se prethodno izjašnjavaju o pitanju koje treba da se uredi aktom skupštine ili se izjašnjavaju o potvrđivanju usvojenog akta u skupštini, a pre njegovog proglašenja.

U odluci o raspisivanju referenduma određuje se vrsta izjašnjavanja u smislu stava 4. ovog člana.

Referendum na zahtev građana

Član 15

Narodna skupština je dužna da raspiše referendum na zahtev birača čiji je najmanji broj utvrđen Ustavom ili zakonom.

Skupština autonomne pokrajine je dužna da raspiše referendum na zahtev najmanje 30.000 birača koji imaju prebivalište na teritoriji autonomne pokrajine.

Skupština jedinice lokalne samouprave je dužna da raspiše referendum na zahtev najmanje 10% birača koji imaju prebivalište na teritoriji jedinice lokalne samouprave.

U zahtevu iz st. 1. do 3. ovog člana navodi se da li se traži raspisivanje referenduma radi prethodnog izjašnjavanja o pitanju koje treba da se uredi aktom skupštine ili se predlaže usvajanje akta, njegova izmena, dopuna ili prestanak važenja, kao i da li je referendum obavezujući ili savetodavan. Zahtev obavezno sadrži navođenje referenduskog pitanja sa ponuđenim odgovorima.

Zahtevom birača iz st. 1. do 3. ovog člana smatra se pokrenuta narodna inicijativa u smislu člana 68. ovog zakona, radi sprovođenja referenduma, podržana potpisima potrebnog broja birača, koja se odnosi na pitanje o kojem se može odlučivati na referendumu i koja je sačinjena u skladu sa odredbama ovog zakona o podnošenju narodne inicijative.

Pored uslova iz st. 2. do 5. ovog člana, zahtev za raspisivanje referenduma na teritoriji autonomne pokrajine, odnosno jedinice lokalne samouprave, treba da ispunjava i uslove utvrđene statutom autonomne pokrajine, odnosno jedinice lokalne samouprave.

Odluka o raspisivanju referenduma iz st. 1. do 3. ovog člana donosi se istovremeno sa usvajanjem zahteva za raspisivanje referenduma.

Na referendumu iz st. 1. do 3. ovog člana građani se prethodno izjašnjavaju o pitanju koje treba da se uredi aktom skupštine, odnosno izjašnjavaju se o usvajanju akta čije se donošenje predlaže zahtevom birača ili o potpunom, odnosno delimičnom prestanku važenja akta koji je donela skupština.

Stav skupštine

Član 16

Kada skupština raspiše referendum na zahtev birača, ona može utvrditi stav o pitanju o kojem se odlučuje na referendumu i upoznati građane sa svojim stavom na zvaničnoj veb prezentaciji i putem medija.

Stav skupštine o pitanju o kojem se odlučuje na referendumu usvaja se istovremeno sa donošenjem odluke o raspisivanju referenduma.

Savetodavni referendum

Član 17

Skupština može raspisati referendum o pitanju od šireg značaja iz svoje nadležnosti radi pribavljanja mišljenja građana o odluci koja treba da bude doneta u vezi sa tim pitanjem (savetodavni referendum).

Skupština koja je raspisala savetodavni referendum dužna je da se posebno izjasni o prihvatanju ili neprihvatanju pribavljenog mišljenja građana prilikom donošenja odluke.

Odluka o raspisivanju referenduma

Član 18

Odluka o raspisivanju referenduma sadrži obavezno: navođenje teritorije za koje se raspisuje referendum; naziv akta, odnosno pitanje o kome se građani izjašnjavaju na referendumu sa ponuđenim odgovorima; datum održavanja referenduma; vreme trajanja glasanja na referendumu i vrstu referenduma koji se raspisuje. Akt o kome se građani izjašnjavaju na referendumu i obrazloženje tog akta, odnosno obrazloženje pitanja o kome se građani izjašnjavaju na referendumu sastavni su deo odluke o raspisivanju referenduma.

Odluka o raspisivanju referenduma objavljuje se u službenom glasilu Republike Srbije, odnosno u službenom glasilu autonomne pokrajine, odnosno jedinice lokalne samouprave.

Referendum se može održati najranije 45, a najkasnije 60 dana od dana raspisivanja referenduma.

U slučaju raspisivanja referenduma o promeni Ustava, referendum se može održati najranije 45 dana od dana raspisivanja referenduma, a najkasnije 60 dana od dana usvajanja akta o promeni Ustava.

Organi za sprovođenje referenduma

Član 19

Organi za sprovođenje referenduma jesu nadležna izborna komisija i glasački odbor.

Organi za sprovođenje referenduma nezavisni su u radu i postupaju u skladu sa Ustavom, zakonom i propisima donetim na osnovu zakona.

Nadležna izborna komisija za sprovođenje republičkog referenduma je Republička izborna komisija, za sprovođenje pokrajinskog referenduma pokrajinska izborna komisija, a za sprovođenje referenduma u jedinici lokalne samouprave opštinska odnosno gradska izborna komisija (u daljem tekstu: nadležna komisija).

Kad se referendum raspisuje za teritoriju Republike i autonomne pokrajine ili za njihov deo, izborna komisija jedinice lokalne samouprave (u daljem tekstu: potkomisija) obavlja poslove određene ovim zakonom.

U gradu Beogradu poslove potkomisije obavljaju izborne komisije gradskih opština.

Ako na dan stupanja na snagu odluke o raspisivanju republičkog ili pokrajinskog referenduma u nekoj jedinici lokalne samouprave ne postoji izborna komisija, Republička izborna komisija odnosno pokrajinska izborna komisija u roku od sedam

dana od stupanja na snagu odluke o raspisivanju referenduma, rešenjem obrazuje potkomisiju za teritoriju te jedinice lokalne samouprave.

Potkomisija koju obrazuje Republička izborna komisija odnosno pokrajinska izborna komisija ima predsednika, četiri člana i njihove zamenike, koji se imenuju na predlog poslaničkih grupa srazmerno njihovoj zastupljenosti u Narodnoj skupštini odnosno skupštini autonomne pokrajine na dan stupanja na snagu odluke o raspisivanju referenduma.

Kada obrazuje potkomisiju, Republička izborna komisija odnosno pokrajinska izborna komisija na predlog načelnika upravnog okruga imenuje sekretara i zamenika sekretara potkomisije, koji učestvuju u njenom radu bez prava odlučivanja. Sekretara i zamenika sekretara potkomisije na teritoriji grada Beograda predlaže načelnik gradske uprave grada Beograda.

Republička izborna komisija odnosno pokrajinska izborna komisija može potkomisiji koju obrazuje svojim rešenjem poveriti nadležnost za više susednih jedinica lokalne samouprave u kojima ne postoje lokalne izborne komisije.

Predstavnik ovlašćenog predlagača u organu za sprovođenje referenduma

Član 20

Narodni poslanici, birači i drugi podnosioci zahteva na osnovu kojeg je doneta odluka o raspisivanju referenduma (u daljem tekstu: ovlašćeni predlagač) mogu odrediti svoje predstavnike (člana i zamenika člana) u nadležnu izbornu komisiju i glasačke odbore.

Nadležna komisija

Član 21

Nadležna komisija obavlja sledeće poslove:

- 1) stara se o zakonitom sprovođenju referenduma;
- 2) donosi uputstvo za sprovođenje referenduma;
- 3) stara se o obezbeđivanju materijala za sprovođenje referenduma;
- 4) propisuje obrasce za sprovođenje referenduma;
- 5) određuje glasačka mesta;
- 6) obrazuje glasačke odbore;
- 7) utvrđuje i proglašava rezultate referenduma;
- 8) obavlja i druge poslove određene ovim zakonom i odlukom o raspisivanju referenduma.

Potkomisija obavlja tehničke pripreme za sprovođenje republičkog, odnosno pokrajinskog referenduma, određuje glasačka mesta, utvrđuje rezultate glasanja na osnovu primljenog materijala sa svih glasačkih mesta i dostavlja ih Republičkoj, odnosno pokrajinskoj izornoj komisiji, i obavlja druge poslove određene ovim zakonom i odlukom o raspisivanju referenduma.

Izuzetno od stava 2. ovog člana, za sprovođenje republičkog referenduma, Republička izborna komisija određuje glasačka mesta u inostranstvu i u zavodima za izvršenje krivičnih sankcija.

Pored poslova iz stava 1. ovog člana, Republička izborna komisija odnosno pokrajinska izborna komisija daje instrukcije za rad potkomisijama, usklađuje i nadzire njihov rad u pogledu primene odredaba ovog zakona.

Glasački odbori

Član 22

Glasački odbori rukovode procesom glasanja na glasačkim mestima, obezbeđuju pravilnost i tajnost glasanja i utvrđuju rezultate glasanja na glasačkim mestima, u skladu sa uputstvima nadležne komisije.

Glasački odbor ima predsednika, zamenika predsednika, četiri člana i četiri zamenika člana.

Glasački odbor u inostranstvu i u zavodima za izvršenje krivičnih sankcija ima predsednika, zamenika predsednika, dva člana i dva zamenika člana.

Predsednici, zamenici predsednika, članovi i zamenici članova glasačkih odbora (u daljem tekstu: članovi glasačkih odbora), izuzev glasačkih odbora u inostranstvu i u zavodima za izvršenje krivičnih sankcija, imenuju se na predlog poslaničkih odnosno odborničkih grupa koje su na dan raspisivanja referenduma zastupljene u skupštini.

Prilikom imenovanja članova glasačkih odbora vodi se računa o tome da se obezbedi srazmerna zastupljenost predstavnika vlasti i opozicije, odnosno poslaničkih i odborničkih grupa iz stava 4. ovog člana u glasačkim odborima koja odgovara njihovoj zastupljenosti u skupštini.

Srazmerna zastupljenost iz stava 5. ovog člana obezbeđuje se u odnosu na ukupan broj mesta članova svih glasačkih odbora na teritoriji za koju se raspisuje referendum.

Članovi glasačkih odbora na glasačkim mestima u inostranstvu i u zavodima za izvršenje krivičnih sankcija imenuju se u skladu sa zakonom kojim se uređuju izbori za narodne poslanike.

Prilikom utvrđivanja predloga kandidata za članove glasačkih odbora, poslanička odnosno odbornička grupa treba da da prednost licu koje je Republička izborna komisija obučila za rad u biračkom odboru i koje ima iskustvo u sprovođenju izbora. Poslanička, odnosno odbornička grupa treba, takođe, da vodi računa o uravnoteženoj zastupljenosti polova i potrebi uključivanja osoba sa invaliditetom u sprovođenje izbornog postupka.

Predlozi za članove glasačkih odbora dostavljaju se nadležnoj komisiji najkasnije deset dana pre dana određenog za održavanje referenduma.

Ako poslanička, odnosno odbornička grupa ne dostavi blagovremeno predlog za imenovanje nekog lica u glasački odbor, nadležna komisija u glasački odbor imenuje lice koje predloži načelnik opštinske, odnosno gradske uprave.

Članovi glasačkih odbora imenuju se najkasnije sedam dana pre dana određenog za održavanje referenduma.

Zamenu člana glasačkog odbora vrši nadležna komisija na zahtev ovlašćenog predlagača najkasnije tri dana pre dana određenog za održavanje referenduma.

Izuzetno, nadležna komisija, odnosno član komisije koga ona za to ovlasti, može zameniti člana koji ne može da bude u glasačkom odboru zbog ograničenja utvrđenih zakonom kojim je uređen izbor narodnih poslanika, najkasnije do otvaranja glasačkog mesta radi obavljanja glasanja.

Prigovor protiv rešenja o imenovanju glasačkih odbora

Član 23

Protiv rešenja kojim je odbijen ili odbačen predlog za imenovanje člana, odnosno zamenika člana glasačkog odbora, podnosilac predloga može izjaviti prigovor nadležnoj komisiji u roku od 48 sati od donošenja rešenja.

Protiv rešenja o imenovanju glasačkog odbora podnosilac predloga članova i zamenika članova glasačkog odbora može izjaviti prigovor nadležnoj komisiji u roku od 48 sati od donošenja rešenja.

Rok za podnošenje prigovora zbog propuštanja da se u zakonom predviđenom roku donese odluka o predlogu za imenovanje člana, odnosno zamenika člana glasačkog odbora, počinje da teče od momenta kada je istekao rok u kojem je nadležna komisija bila dužna da o tom predlogu donese odluku.

Na postupanje po prigovoru iz st. 1. i 2. ovog člana shodno se primenjuju odredbe ovog zakona o zaštiti prava.

Glasačka mesta

Član 24

Glasačka mesta se određuju i uređuju shodno propisima koji uređuju izbore za narodne poslanike.

Na glasačkom mestu se obavezno ističe odluka o raspisivanju referenduma, sa tekstom akta, odnosno obrazloženjem pitanja o kome se odlučuje na referendumu.

Dan i vreme održavanja referenduma

Član 25

Referendum se održava u jednom danu, po pravilu nedeljom.

Vreme trajanja glasanja na referendumu određuje se tako da se omogući glasanje svim građanima koji imaju pravo izjašnjavanja na referendumu.

Glasanje se zaključuje istekom vremena određenog za glasanje, a građanima koji su se zatekli na glasačkom mestu u trenutku njegovog zatvaranja omogućuje se da glasaju.

Ako su na glasačkom mestu glasali svi građani koji su upisani u izvod iz biračkog spiska, glasanje se zaključuje i pre isteka vremena određenog za glasanje, a rezultati glasanja na tom glasačkom mestu ne smeju se javno saopštavati niti isticati na glasačkom mestu pre isteka vremena određenog za glasanje.

Obaveštavanje građana o sprovođenju referenduma

Član 26

Nadležna komisija je dužna da, u roku od 20 dana od dana raspisivanja referenduma, usvoji akt kojim građanima pruža objektivne informacije o pitanju, odnosno aktu o kome se odlučuje na referendumu i da ga objavi na zvaničnoj veb prezentaciji, u medijima, a naročito u republičkom i pokrajinskom medijskom javnom servisu i dostavi građanima na adresu prebivališta.

Informacija iz stava 1. ovog člana treba verno i u jednakoj meri da odražava stavove strana koje se zalažu za različite odgovore na referendumsko pitanje, i da budu dostupne na svim jezicima koji su u službenoj upotrebi na teritoriji za koju se raspisuje referendum.

Javni medijski servisi su dužni da omoguće jednak pristup stranama koje se zalažu za različite odgovore na referendumsko pitanje, kao i da omoguće ravnopravno i korektno obaveštavanje. Svi mediji su dužni da obezbede jednakost uslova za oglašavanje stranama koje se zalažu za različite odgovore na referendumsko pitanje.

Referendumska kampanja

Član 27

Referendumska kampanja predstavlja skup aktivnosti koje sprovodi organizator referendumske kampanje i koje počinju od dana raspisivanja referenduma i okončavaju se danom održavanja referenduma, u svrhu javnog predstavljanja referendumskih predloga i pozivanja građana da se na referendumu izjasne za ili protiv predložene odluke koja je predmet referenduma i koje obuhvataju: organizovanje i održavanje skupova; promociju, izradu i podelu reklamnog materijala, brošura, lifleta i publikacija; oglašavanje; korišćenje medijskih, marketinških, PR i konsultantskih usluga.

U cilju sprovođenja referendumske kampanje ne mogu se građanima obećavati ili davati bilo kakva materijalna sredstva iz privatnih i javnih izvora niti se može obećavati bilo kakav vid nematerijalne pomoći.

Ne smatra se referendumskom kampanjom u smislu ovog zakona obaveštavanje građana o raspisanom referendumu, kao ni pozivanje građana da učestvuju na referendumu.

Ne smatra se referendumskom kampanjom u smislu ovog zakona vršenje poslova iz nadležnosti državnih i drugih organa utvrđenih ovim zakonom.

Javni funkcioneri ne mogu u tom svojstvu, niti u situacijama u kojima se nalaze povodom vršenja javne funkcije, voditi referendumsku kampanju niti mogu u svojstvu javnog funkcionera učestvovati u aktivnostima organizatora referendumske kampanje.

Organizator referendumske kampanje

Član 28

Organizator referendumske kampanje može biti svako domaće pravno lice, dva ili više pravnih lica na osnovu zaključenog sporazuma, kao i grupa građana obrazovana sporazumom u skladu sa propisima kojima se uređuju izbori za narodne poslanike.

Organizator referendumske kampanje ne može biti: državni organ, organ autonomne pokrajine i jedinice lokale samouprave; javna ustanova i javno preduzeće; privredno društvo i preduzetnik koji obavlja usluge od opšteg interesa; ustanova i privredno društvo sa učešćem državnog kapitala; druga fizička i pravna lica koja vrše javna ovlašćenja; priređivači igara na sreću; uvoznici, izvoznici i proizvođači akciznih proizvoda; pravna lica i preduzetnici koji imaju dospele, a neizmirene obaveze po osnovu javnih prihoda; strana država; strano fizičko ili pravno lice, izuzev stranog fizičkog lica kojem je odobreno stalno nastanjenje u skladu sa zakonom kojim su uređeni uslovi za boravak stranaca u Republici Srbiji; međunarodno političko udruženje.

Način finansiranja referendumske kampanje

Član 29

Za finansiranje troškova referendumske kampanje organizator kampanje može koristiti sopstvena sredstva, kao i prikupljati i koristiti sredstva iz drugih privatnih izvora.

Na prikupljanje sredstava iz stava 1. ovog člana i korišćenje sopstvenih sredstava shodno se primenjuju pravila o finansiranju izborne kampanje u skladu sa zakonom kojim se uređuje finansiranje političkih aktivnosti.

Zabranjeno je finansiranje troškova referendumske kampanje od strane fizičkih i pravnih lica iz člana 28. stav 2. ovog zakona, kao i od strane anonimnih darodavaca, izuzev stranih fizičkih lica kojima je odobreno stalno nastanjenje u skladu sa zakonom kojim su uređeni uslovi za boravak stranaca u Republici Srbiji.

Zabranjeno je pružanje usluga oglašavanja koje se smatra referendumskom kampanjom u smislu ovog zakona pravnim licima i grupama građana čiji nazivi nisu objavljeni u skladu sa članom 33. stav 5. ovog zakona.

Za sprovođenje aktivnosti u okviru referendumske kampanje, zabranjeno je javnim funkcionerima, državnim službenicima i službenicima u autonomnoj pokrajini i jedinici lokalne samouprave da koriste sredstva budžeta kojima raspolažu za potrebe obavljanja svojih službenih dužnosti.

Organizatorima referendumske kampanje je zabranjeno da u toku kampanje koriste javne resurse, uključujući službene prostorije, vozila, veb prezentacije i inventar državnih, pokrajinskih i lokalnih organa, javnih ustanova i javnih preduzeća, osim onim fizičkim licima koji, u svojstvu javnih funkcionera, koriste javne resurse radi zaštite lične bezbednosti, ukoliko je takva upotreba javnih resursa uređena propisima iz te oblasti ili odlukom službi koje se staraju o bezbednosti javnih funkcionera.

Organizator referendumske kampanje može da koristi za kampanju prostorije i usluge organa Republike Srbije, autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave, kao i drugih organizacija čiji su oni osnivači, ukoliko su te prostorije i usluge dostupne pod jednakim uslovima svim organizatorima referendumske kampanje, na osnovu javno dostupne odluke tih organa i organizacija.

Troškovi referendumske kampanje

Član 30

Troškovi referendumske kampanje su troškovi sprovođenja svih aktivnosti iz člana 27. stav 1. ovog zakona.

Sredstva prikupljena za finansiranje troškova referendumske kampanje mogu se koristiti samo za aktivnosti iz stava 1. ovog člana.

Na svako oglašavanje u medijima primenjuju se propisi i pravila kojima se uređuje postupanje medija u izbornoj kampanji.

Poseban račun za finansiranje referendumske kampanje

Član 31

U svrhu prikupljanja sredstava za finansiranje referendumske kampanje iz člana 29. stav 1. ovog zakona, nakon raspisivanja referenduma organizator referendumske kampanje otvara poseban račun koji se ne može koristiti u druge svrhe.

Račun iz stava 1. ovog člana u ime dva ili više pravnih lica otvara jedno od tih pravnih lica određeno sporazumom iz člana 28. stav 1. ovog zakona.

Račun iz stava 1. ovog člana u ime grupe građana otvara lice određeno sporazumom iz člana 28. stav 1. ovog zakona.

Sva sredstva namenjena za finansiranje referendumske kampanje uplaćuju se na račun iz stava 1. ovog člana i sva plaćanja troškova referendumske kampanje vrše se sa tog računa.

Organizator referendumske kampanje je dužan da zatvori račun iz stava 1. ovog člana pre podnošenja izveštaja o troškovima referendumske kampanje iz člana 32. ovog zakona.

Izveštaj o troškovima referendumske kampanje

Član 32

Organizator referendumske kampanje dužan je da agenciji nadležnoj za sprečavanje korupcije (u daljem tekstu: Agencija) podnese izveštaj o troškovima referendumske kampanje, u roku od 30 dana od dana objavljivanja ukupnih rezultata referenduma.

Izveštaj o troškovima referendumske kampanje objavljuje se na veb prezentaciji Agencije, u roku od sedam dana od dana prijema urednog i u propisanoj formi podnetog izveštaja.

Sadržinu i način podnošenja izveštaja o troškovima referendumske kampanje uređuje direktor Agencije.

U vršenju kontrole izveštaja o troškovima referendumske kampanje Agencija ima obaveze i ovlašćenja predviđena zakonom kojim se uređuje finansiranje političkih aktivnosti.

Ovlašćeno lice

Član 33

Odgovarajućom odlukom organizatora referendumske kampanje mora biti određeno ovlašćeno lice koje je odgovorno za korišćenje sredstava za finansiranje referendumske kampanje, podnošenje izveštaja i kontakt sa Agencijom.

Dva ili više pravnih lica, odnosno grupa građana određuje ovlašćeno lice iz stava 1. ovog člana sporazumom o svom obrazovanju.

U roku od tri dana od dana otvaranja računa za finansiranje referendumske kampanje, organizator referendumske kampanje je dužan da Agenciji dostavi podatke o licu iz stava 1. ovog člana.

Organizator referendumske kampanje je dužan da, u slučaju bilo kakve promene ovlašćenog lica, Agenciju obavesti o nastaloj promeni u roku od tri dana od nastanka promene.

U roku do 48 sati od dobijanja podataka o ovlašćenom licu iz stava 1. ovog člana, Agencija na svojoj veb prezentaciji objavljuje naziv organizatora referendumske kampanje (naziv pravnog lica, odnosno naziv dva ili više pravnih lica ili grupe građana utvrđen sporazumom iz člana 28. stav 1. ovog zakona).

Shodna primena

Član 34

Na organizovanje kampanje za podršku narodnoj inicijativi shodno se primenjuju odredbe ovog zakona kojima se uređuje referendumska kampanja.

Na pitanja koja nisu uređena ovim zakonom, a tiču se referendumske kampanje, shodno se primenjuju odredbe zakona koji uređuje finansiranje političkih aktivnosti.

Javnost referendumske procedure

Član 35

Sprovođenje referenduma i rad organa za sprovođenje referenduma mogu pratiti domaći i strani posmatrači, shodno propisima kojima se uređuje praćenje izbora za narodne poslanike, s tim da pravo posmatranja rada organa za sprovođenje referenduma može imati i organizator referendumske kampanje.

Referendumsko pitanje

Član 36

Pitanje o kome se građani izjašnjavaju na referendumu mora biti izraženo jasno i nedvosmisleno, tako da se na njega može odgovoriti rečju "za" ili "protiv", odnosno rečju "da" ili "ne", a ne sme biti izraženo tako da daje prednost ili sugeriše jedan od mogućih odgovora.

Pre donošenja odluke o raspisivanju referenduma, odbor Narodne skupštine nadležan za ustavna pitanja odnosno nadležno radno telo pokrajinske skupštine ili skupštine jedinice lokalne samouprave dužan je da pribavi pozitivno mišljenje nadležne komisije o predlogu referenduskog pitanja sa ponuđenim odgovorima.

U slučaju referenduma na zahtev birača, mišljenje nadležne komisije iz stava 2. ovog člana pribavlja se u postupku verifikacije predloga za sprovođenje narodne inicijative.

Nadležna komisija je dužna da dostavi mišljenje u roku od osam dana od dana prijema predloga referenduskog pitanja.

Ako nadležna komisija ne dostavi mišljenje u roku iz stava 4. ovog člana, smatraće se da je dato pozitivno mišljenje.

Glasački listić

Član 37

Glasački listić za izjašnjavanje na referendumu sadrži: oznaku vrste referenduma, datum održavanja referenduma, pitanje o kome građani treba da se izjasne na referendumu, reči "za" i "protiv", odnosno "da" i "ne" štampane jedna pored druge, uputstvo o načinu glasanja i otisak pečata organa koji sprovodi referendum.

Glasačke listiće priprema nadležna komisija, a štampaju se na jednom mestu i pod kontrolom tri lica određena od strane nadležne komisije.

Glasačke listiće i ostali materijal za izjašnjavanje na republičkom referendumu štampa Javno preduzeće "Službeni glasnik".

Glasanje

Član 38

Građani koji su upisani u izvod iz biračkog spiska glasaju na glasačkom mestu na kojem su upisani u izvod iz biračkog spiska, zaokruživanjem jednog od mogućih odgovora na glasačkom listiću.

Građani koji nisu u mogućnosti da glasaju na glasačkom mestu, odnosno da sami glasaju, glasačko pravo ostvaruju primenom propisa koji uređuju izbore za narodne poslanike.

Prilikom glasanja iz stava 2. ovog člana moraju se obezbediti svi uslovi za slobodno izjašnjavanje građana i javnost referendumske procedure, u skladu sa ovim zakonom.

Glasanje u posebnim situacijama

Član 39

Kada se usled elementarne nepogode, epidemije ili drugih razloga glasanje na pojedinim glasačkim mestima ne može sprovesti po pravilima ovog zakona a da se time ne ugroze bezbednost i zdravlje glasača, nadležna komisija, pošto pribavi mišljenje od nadležnih državnih organa, propisuje posebna pravila po kojima se formiraju glasački odbori, vrši primopredaja glasačkog materijala i sprovodi glasanje na tim glasačkim mestima.

Nadležna komisija ni u kom slučaju ne može obrazovati glasački odbor koji ima manje od tri člana, niti može odstupiti od pravila propisanih za izbor narodnih poslanika, a tiču se: utvrđivanja ispravnosti i potpunosti izbornog materijala, postupanja kada je izborni materijal nepotpun ili neispravan, uređenja biračkog mesta, provere ispravnosti glasačke kutije, glasanja na biračkom mestu, poučavanja birača, posebnih jemstava tajnosti glasanja i održavanja reda na biračkom mestu.

Utvrđivanje rezultata glasanja

Član 40

Glasački odbor po završenom glasanju utvrđuje rezultate glasanja na samom glasačkom mestu.

Ako se rezultat glasanja ne može utvrditi na samom glasačkom mestu a da se time ne dovede u opasnost bezbednost i zdravlje članova glasačkog odbora i bezbednost glasačkog materijala, nadležna komisija može propisati da se glasački materijal premesti na drugo mesto i tamo utvrdi rezultat glasanja.

Prilikom premeštanja glasačkog materijala glasački odbor je dužan da na glasačkoj kutiji zapečati otvor za ubacivanje glasačkih listića, kao i da neupotrebene glasačke listiće i izvod iz biračkog spiska stavi u posebne koverte koje pečati.

Nevažeći glasački listić je onaj na kome su zaokružena oba moguća odgovora ili nijedan od mogućih odgovora ili koji je tako popunjen da se ne može sa sigurnošću utvrditi kako se građanin izjasnio.

U zapisnik koji glasački odbor sastavlja unose se: datum i mesto održavanja glasanja; glasačko mesto; predlog koji je stavljen na referendum; lična imena članova glasačkog odbora; broj građana s biračkim pravom na biračkom mestu; broj građana koji je glasao; broj primljenih, neupotrebjenih i nevažećih glasačkih listića i broj glasova datih za svaki od mogućih odgovora.

Nadležna komisija može propisati i druge činjenice od značaja za tok glasanja i utvrđivanje rezultata glasanja koje se unose u zapisnik o radu glasačkog odbora.

Zapisnik potpisuju svi prisutni članovi glasačkog odbora i dostavljaju ga, zajedno sa ostalim materijalima sa glasanja, izbornoj komisiji jedinice lokalne samouprave odnosno potkomisiji, u roku od 12 sati od zatvaranja glasačkog mesta.

Utvrđivanje i objavljivanje rezultata referenduma i čuvanje glasačkog materijala

Član 41

Ukupni rezultati republičkog i pokrajinskog referenduma se utvrđuju u roku od 48 sati od kada je nadležna komisija dobila sve rezultate glasanja koje utvrđuju potkomisije.

Potkomisija utvrđuje rezultate glasanja sa svih glasačkih mesta sa svoje teritorije u roku od 48 sati od zatvaranja glasačkih mesta i dostavlja ih nadležnoj komisiji u roku od 24 sata od utvrđivanja rezultata glasanja.

Ako potkomisija ne utvrdi rezultate glasanja u skladu sa odredbama ovog zakona, nadležna komisija preuzima celokupni glasački materijal i utvrđuje rezultate glasanja na teritoriji te potkomisije.

Ukupni rezultati referenduma u jedinici lokalne samouprave utvrđuju se u roku od 48 sati od zatvaranja glasačkih mesta.

Rezultati referenduma se objavljuju na način na koji se objavljuje i odluka o raspisivanju referenduma.

Glasački listići i izvodi iz biračkog spiska čuvaju se godinu dana od dana objavljivanja izveštaja o ukupnim rezultatima referenduma.

Ostali glasački materijal i dokumentacija u vezi sa sprovođenjem referenduma čuva se u skladu sa propisima kojima se uređuje čuvanje arhivske građe i dokumentarnog materijala.

Sprovođenje odluke

Član 42

Ako su građani na referendumu doneli odluku o potvrđivanju akta, taj akt se smatra usvojenim danom održavanja referenduma i proglašava se u skladu sa Ustavom i zakonom, odnosno u skladu sa statutom autonomne pokrajine ili jedinice lokalne samouprave, a ako građani na referendumu nisu potvrdili akt smatra se da taj akt nije ni donet.

Na način utvrđen u stavu 1. ovog člana postupa se i kada je na referendumu usvojen akt čije je donošenje predloženo zahtevom birača.

Kad su se građani na referendumu prethodno izjasnili o određenom pitanju, organ koji donosi akt kojim se uređuje to pitanje dužan je da ga donese u skladu sa rezultatima referenduma u roku od 120 dana od dana održavanja referenduma.

Kada su se građani na referendumu izjasnili za izmenu ili ukidanje akta koji je donela skupština, skupština obavezuje nadležno radno telo da pripremi predlog odgovarajućeg pravnog akta i dužna je da o tom aktu odluči u roku od 120 dana od dana održavanja referenduma.

Odredba stava 4. ovog člana se ne odnosi na postupak potvrđivanja promene Ustava.

Obaveznost odluke

Član 43

Skupština može doneti akt suprotan aktu odnosno pitanju potvrđenom na referendumu ili izmenama i dopunama tog akta menjati suštinu potvrđenog akta odnosno pitanja tek po isteku četiri godine od dana održavanja referenduma, uz obavezu sprovođenja savetodavnog referenduma o tom pitanju.

Obaveznost odluke iz stava 1. ovog člana ne postoji u slučaju sprovođenja savetodavnog referenduma.

Ponovno raspisivanje referenduma

Član 44

Ako su građani na referendumu doneli odluku protiv potvrđivanja akta odnosno pitanja koje je bilo predmet izjašnjavanja, o tom aktu, odnosno pitanju ne može se ponovo odlučivati na referendumu u roku kraćem od četiri godine od dana održavanja referenduma.

Finansiranje sprovođenja referenduma

Član 45

Finansijska sredstva za sprovođenje republičkog referenduma se obezbeđuju iz republičkog budžeta, a za sprovođenje pokrajinskog referenduma ili referenduma u jedinici lokalne samouprave iz pokrajinskog budžeta, odnosno budžeta jedinice lokalne samouprave.

2. Republički referendum

Predmet odlučivanja

Član 46

Narodna skupština raspisuje referendum za teritoriju Republike Srbije kada građani treba da odluče:

- 1) o pitanju za koje je to Ustavom određeno;
- 2) o pitanju iz nadležnosti Narodne skupštine na zahtev većine svih narodnih poslanika;
- 3) o pitanju iz nadležnosti Narodne skupštine na zahtev najmanje 100.000 birača.

Referendum o promeni Ustava

Član 47

U slučaju da je Narodna skupština, prema Ustavu, dužna da akt o promeni Ustava stavi na republički referendum radi potvrđivanja, Narodna skupština donosi odluku o raspisivanju referenduma istovremeno sa usvajanjem tog akta.

U slučaju da Ustav ne predviđa obavezu potvrđivanja akta o promeni Ustava na republičkom referendumu, Narodna skupština može da, istovremeno sa usvajanjem tog akta, donese odluku o raspisivanju referenduma radi njegovog potvrđivanja.

Pitanja o kojima se ne može raspisati referendum

Član 48

Predmet referenduma ne mogu biti obaveze koje proizlaze iz međunarodnih ugovora, zakoni koji se odnose na ljudska i manjinska prava i slobode, poreski i drugi finansijski zakoni, budžet i završni račun, uvođenje vanrednog stanja i amnestija, kao ni pitanja koja se tiču izbornih nadležnosti Narodne skupštine.

Predmet referenduma na kom se odlučuje o pitanju koje se uređuje aktom niže pravne snage od zakona, mora biti saglasan Ustavu i zakonu.

Referendum na određenom delu teritorije

Član 49

Narodna skupština može raspisati i referendum za deo teritorije Republike Srbije (više jedinica lokalne samouprave) ako se pitanje o kojem se odlučuje odnosi isključivo na taj deo teritorije.

Na republičkom referendumu koji je raspisan za deo teritorije Republike Srbije izjašnjavaju se samo građani sa prebivalištem i interno raseljena lica prema prijavljenom boravištu, na tom delu teritorije.

Republički referendum za deo teritorije Republike Srbije može se raspisati i radi pribavljanja mišljenja građana o odluci koja treba da bude doneta u vezi sa određenim pitanjem, a obavezno se raspisuje pre donošenja odluke o osnivanju, ukidanju ili promeni teritorije autonomne pokrajine ili jedinice lokalne samouprave.

Republički referendum na zahtev građana

Član 50

Kada najmanje 100.000 birača podnese zahtev za raspisivanje referenduma, predsednik Narodne skupštine dostavlja taj zahtev narodnim poslanicima, Vladi i odboru Narodne skupštine nadležnom za ustavna pitanja (u daljem tekstu: nadležni odbor Narodne skupštine).

Postupak podnošenja zahteva i odlučivanje

Član 51

Zahtev za raspisivanje referenduma podnosi se Narodnoj skupštini u pisanom obliku, sa obrazloženjem akta odnosno pitanja koje je predmet referenduma.

Nadležni odbor Narodne skupštine utvrđuje da li je zahtev iz stava 1. ovog člana podnet od strane Ustavom ovlašćenog predlagača i u propisanom obliku, kao i to da li predmet spada u nadležnost Narodne skupštine i da li se odnosi na pitanja obuhvaćena članom 48. ovog zakona koji propisuje šta ne može biti predmet referenduma.

Na sednicu nadležnog odbora Narodne skupštine poziva se predstavnik podnosioca zahteva.

Ako predstavnik iz stava 3. ovog člana nije određen, na sednicu nadležnog odbora Narodne skupštine poziva se prvi potpisani narodni poslanik, odnosno birač.

Ako utvrdi da su ispunjeni propisani uslovi za postupanje po zahtevu, nadležni odbor Narodne skupštine podnosi Narodnoj skupštini predlog odluke o raspisivanju referenduma, a ukoliko utvrdi da nisu ispunjeni propisani uslovi za postupanje po zahtevu, nadležni odbor Narodne skupštine ostavlja naknadni rok od 15 dana podnosiocu zahteva za otklanjanje nedostataka.

Ako podnosilac zahteva ne otkloni nedostatke u roku iz stava 5. ovog člana, Narodna skupština će doneti rešenje o odbacivanju zahteva.

Narodna skupština razmatra zahtev iz stava 1. ovog člana najkasnije u roku od šest meseci od dana podnošenja.

Nakon okončanja rasprave, Narodna skupština odlučuje o usvajanju zahteva.

Postupak raspisivanja referenduma za slučaj promene Ustava bliže se uređuje Poslovníkom Narodne skupštine.

Ukoliko Narodna skupština odbaci zahtev za raspisivanje referenduma na zahtev birača, podnosilac zahteva može podneti tužbu Upravnom sudu ako smatra da je Narodna skupština nepravilno postupila prilikom odlučivanja o zahtevu za raspisivanje referenduma.

Tužba se podnosi u roku od 15 dana od dana dobijanja rešenja Narodne skupštine ili od dana isteka roka za odlučivanje o zahtevu.

Upravni sud rešava po tužbi u roku od 30 dana od dana prijema tužbe i njegova odluka po tužbi je pravosnažna.

3. Pokrajinski referendum i referendum u jedinici lokalne samouprave

Predmet pokrajinskog referenduma

Član 52

Na referendumu koji se raspisuje za teritoriju autonomne pokrajine ili deo njene teritorije (pokrajinski referendum) građani odlučuju o pitanjima za koja je to statutom autonomne pokrajine određeno i o pitanjima iz nadležnosti skupštine autonomne pokrajine za koja to odluči skupština autonomne pokrajine na zahtev većine od ukupnog broja svih poslanika ili na zahtev najmanje 30.000 birača koji imaju prebivalište na teritoriji autonomne pokrajine.

Predmet pokrajinskog referenduma mogu biti pitanja koja su statutom autonomne pokrajine utvrđena kao nadležnost skupštine autonomne pokrajine, izuzev pitanja utvrđenih članom 48. ovog zakona.

Pokrajinski referendum na zahtev građana

Član 53

Zahtev za raspisivanje referenduma podnosi se skupštini autonomne pokrajine u pisanom obliku, sa obrazloženjem akta odnosno pitanja koje je predmet referenduma.

Ukoliko nisu ispunjeni uslovi propisani ovim zakonom, skupština autonomne pokrajine ostavlja naknadni rok od 15 dana podnosiocu zahteva za otklanjanje nedostataka.

Ako podnosilac zahteva ne otkloni nedostatke u roku iz stava 2. ovog člana, skupština autonomne pokrajine će doneti rešenje o odbacivanju zahteva.

Kada statutom autonomne pokrajine utvrđeni broj birača podnese zahtev za raspisivanje referenduma, a skupština autonomne pokrajine smatra da se ne radi o pitanju iz njene nadležnosti ili da nije u saglasnosti sa članom 48. ovog zakona ili statutom autonomne pokrajine, skupština je dužna da donese rešenje kojim se odbacuje zahtev, na prvoj narednoj sednici.

Ukoliko skupština odbaci zahtev za raspisivanje referenduma na zahtev birača, podnosilac zahteva može podneti tužbu Upravnom sudu ako smatra da je skupština nepravilno postupila prilikom odlučivanja o zahtevu za raspisivanje referenduma.

Tužba se podnosi u roku od 15 dana od dana dobijanja rešenja skupštine ili od dana isteka roka za odlučivanje.

Upravni sud rešava po tužbi u roku od 30 dana od dana prijema tužbe i njegova odluka po tužbi je pravnosnažna.

Predmet referenduma u jedinici lokalne samouprave

Član 54

Na referendumu koji se raspisuje za teritoriju jedinice lokalne samouprave ili za deo njene teritorije (referendum u jedinici lokalne samouprave) građani odlučuju o pitanjima za koja je to statutom jedinice lokalne samouprave određeno kao i o pitanjima iz nadležnosti skupštine jedinice lokalne samouprave za koja to odluči ta skupština na zahtev većine od ukupnog broja odbornika ili na zahtev najmanje 10% birača koji imaju prebivalište na teritoriji jedinice lokalne samouprave.

Predmet referenduma u jedinici lokalne samouprave mogu biti pitanja koja su statutom jedinice lokalne samouprave utvrđena kao nadležnost skupštine jedinice lokalne samouprave, izuzev pitanja utvrđenih članom 48. ovog zakona.

Referendum u jedinici lokalne samouprave na zahtev građana

Član 55

Zahtev za raspisivanje referenduma podnosi se skupštini jedinice lokalne samouprave u pisanom obliku, s obrazloženjem akta odnosno pitanja koje je predmet referenduma.

Ukoliko nisu ispunjeni uslovi propisani ovim zakonom, skupština jedinice lokalne samouprave ostavlja naknadni rok od 15 dana podnosiocu zahteva za otklanjanje nedostataka.

Ako podnosilac zahteva ne otkloni nedostatke u roku iz stava 2. ovog člana, skupština jedinice lokalne samouprave će doneti rešenje o odbacivanju zahteva.

Kada zakonom utvrđeni broj birača podnese zahtev za raspisivanje referenduma, a skupština jedinice lokalne samouprave smatra da se ne radi o pitanju iz njene nadležnosti ili da nije u saglasnosti sa članom 48. ovog zakona, statutom autonomne pokrajine ili statutom jedinice lokalne samouprave, skupština je dužna da donese rešenje kojim se odbacuje zahtev, na prvoj narednoj sednici.

Ukoliko skupština odbaci zahtev za raspisivanje referenduma na zahtev birača, podnosilac zahteva može podneti tužbu Upravnom sudu ako smatra da je skupština nepravilno postupila prilikom odlučivanja o zahtevu za raspisivanje referenduma.

Tužba se podnosi u roku od 15 dana od dana dobijanja rešenja skupštine ili od dana isteka roka za odlučivanje.

Upravni sud rešava po tužbi u roku od 30 dana od dana prijema tužbe i njegova odluka po tužbi je pravnosnažna.

III NARODNA INICIJATIVA

Pojam narodne inicijative

Član 56

Narodnom inicijativom građani predlažu donošenje, izmenu, dopunu ili prestanak važenja Ustava, zakona, drugih propisa i opštih akata iz nadležnosti Narodne skupštine, odnosno statuta, drugih propisa i opštih akata iz nadležnosti skupštine autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave i podnose druge predloge u skladu sa Ustavom i zakonom, odnosno statutom autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave.

Oblik narodne inicijative

Član 57

Narodna inicijativa se može podneti u obliku:

1) opšteg predloga za donošenje, izmenu, dopunu ili prestanak važenja odgovarajućeg akta ili za rešavanje određenog pitanja, s tim da se iz predloga jasno vide pravci promena, odnosno rešenja koje se predlaže (opšta inicijativa), ili

2) konkretnog predloga za donošenje, izmenu ili ukidanje odgovarajućeg akta, sa izrađenim predlogom pravnog akta i obrazloženjem (konkretizovana inicijativa).

Kad je predmet narodne inicijative akt kojim se predlaže izmena ili dopuna određenog pravnog akta, izmene moraju biti pripremljene tako da su usklađene sa delom pravnog akta koji se ne menja i ostaje na snazi i da zajedno čine pravno i logički usklađenu celinu.

Opšti i konkretizovan predlog iz stava 1. ovog člana može biti podnet i radi sprovođenja referenduma.

Inicijativni odbor

Član 58

Radi ostvarivanja narodne inicijative građani obrazuju inicijativni odbor od najmanje tri člana koji imaju biračko pravo.

Inicijativni odbor može obrazovati posebne odbore za prikupljanje potpisa na pojedinim mestima.

Obaveštenje o predlogu

Član 59

Inicijativni odbor formuliše predlog u jednom od oblika predviđenih članom 57. ovog zakona, potpisuje ga i podnosi skupštini nadležnoj za donošenje akta, odnosno za rešavanje pitanja, radi obaveštavanja i verifikacije predloga.

Predlog se može podneti u pismenoj ili elektronskoj formi.

Ako se predlog podnosi radi sprovođenja referenduma, u predlogu se obavezno navodi i predlog referendumskog pitanja sa ponuđenim odgovorima.

Predlog dostavljen u elektronskoj formi mora biti potpisan kvalifikovanim elektronskim potpisom članova inicijativnog odbora, odnosno u skladu sa uredbom kojom se uređuje elektronska narodna inicijativa.

Predlog obavezno sadrži podatke o ličnosti članova inicijativnog odbora (ime i prezime, prebivalište, adresa) koji se objavljuju posle verifikacije predloga.

Predlog se evidentira u evidenciji primljenih predloga i o njegovom prijemu se inicijativnom odboru izdaje potvrda.

Od momenta podnošenja predloga, predlog se ne može dopunjavati i menjati, osim radi otklanjanja nedostataka u postupku verifikacije predloga.

Verifikacija predloga

Član 60

Predsednik skupštine kojoj je inicijativni odbor podneo predlog utvrđuje da li je predlog formulisan u skladu sa čl. 48, 57. i 59. ovog zakona i da li se odnosi na pitanja iz nadležnosti skupštine i, ako to jeste slučaj, obaveštava o tome inicijativni odbor u roku od 15 dana (verifikacija predloga).

Ako se predlog podnosi radi sprovođenja referenduma, predsednik skupštine ga dostavlja nadležnoj komisiji radi davanja mišljenja o predlogu referendumskog pitanja shodno odredbama člana 36. ovog zakona.

Ukoliko nisu ispunjeni uslovi propisani ovim zakonom, predsednik skupštine određuje naknadni rok od 15 dana inicijativnom odboru za otklanjanje nedostataka.

Ako inicijativni odbor ostane pri podnetom predlogu, a predsednik skupštine smatra da podneti predlog nije formulisan u skladu sa čl. 48, 57. i 59. ovog zakona ili da se ne odnosi na pitanja iz nadležnosti skupštine, dužan je da taj predlog uvrsti u predlog dnevnog reda prve naredne sednice skupštine i o tome obavesti inicijativni odbor.

Sednici skupštine, na kojoj se razmatra podneti predlog, prisustvuje predstavnik podnosioca predloga.

Ako predstavnik podnosioca predloga nije određen, na sednicu skupštine poziva se prvi potpisani u inicijativnom odboru.

Skupština može odlučiti da verifikuje ili odbaci podneti predlog, a predsednik skupštine obaveštava inicijativni odbor o odluci skupštine u roku od sedam dana od dana donošenja odluke.

Ako predsednik skupštine odnosno skupština ne postupi u skladu sa st. 1, 3. i 7. ovog člana, smatraće se da je predlog verifikovan.

Prikupljanje potpisa

Član 61

Inicijativni odbor može otpočeti sa prikupljanjem potpisa po dobijanju obaveštenja od predsednika skupštine o verifikaciji predloga, a dužan je da prikupljanje potpisa okonča i podnese listu potpisnika skupštini najkasnije u roku od 90 dana od dana dobijanja tog obaveštenja.

U slučaju iz člana 60. stav 8. ovog zakona, rok za prikupljanje potpisa počinje da teče od isteka roka za obaveštavanje inicijativnog odbora o verifikaciji predloga odnosno od završetka sednice skupštine na kojoj je skupština trebalo da odluči o verifikaciji predloga.

Ako inicijativni odbor do isteka roka iz st. 1. i 2. ovog člana ne podnese listu potpisnika skupštini, smatra se da narodna inicijativa nije ni podneta.

Način prikupljanja potpisa

Član 62

Inicijativni odbor je dužan da na mestima prikupljanja potpisa istakne kopiju predloga za koji se prikupljaju potpisi.

Prikupljanjem potpisa se ne može u značajnoj meri ometati uobičajeno korišćenje mesta na kojima se prikupljaju potpisi, niti kršiti propisi o javnom redu.

Ako se korišćenjem mesta za prikupljanje potpisa u značajnoj meri ometa njihovo uobičajeno korišćenje ili krše propisi o javnom redu, nadležna organizaciona jedinica ministarstva nadležnog za unutrašnje poslove može zabraniti dalje prikupljanje potpisa na tim mestima.

Potpis je moguće dati i elektronski, u skladu sa uredbom kojom se uređuje elektronska narodna inicijativa.

Kao mesto prikupljanja potpisa iz stava 4. ovog člana prijavljuje se internet adresa na Portalu eUprava, radi ostvarivanja narodne inicijative.

Obaveštavanje građana o inicijativi i kampanja

Član 63

Inicijativni odbor može da vodi kampanju za narodnu inicijativu i da poziva građane da se priključe toj inicijativi, uz poštovanje principa dobrovoljnosti i slobode mišljenja svakog građanina.

Za priključivanje građana narodnoj inicijativi i prikupljanje potpisa ne mogu se obećavati ili davati bilo kakva materijalna sredstva iz privatnih i javnih izvora niti pružati ili obećavati bilo kakav vid nematerijalne pomoći.

Finansiranje i troškovi kampanje

Član 64

Nakon dobijanja obaveštenja odnosno proteka roka za obaveštavanje iz člana 60. ovog zakona, inicijativni odbor može početi sa prikupljanjem sredstava za finansiranje kampanje za sprovođenje narodne inicijative.

Na prikupljanje sredstava za finansiranje kampanje i troškova za narodnu inicijativu primenjuju se odredbe čl. 28. do 34. ovog zakona, osim odredaba zakona kojim se uređuje finansiranje političkih aktivnosti, u delu visine priloga.

Sadržina liste potpisnika

Član 65

Potpisi građana prikupljaju se na obrascu liste potpisnika narodne inicijative, koji sadrži:

- 1) ime, prezime i potpise članova inicijativnog odbora, odnosno odbora koji je prikupljao potpise;
- 2) naznačenje predloga za koji se prikupljaju potpisi sa prijemnim brojem skupštine;
- 3) redni broj potpisnika inicijative, njegovo čitko ispisano ime i prezime, mesto prebivališta odnosno boravišta, adresu, jedinstveni matični broj građana i potpis;
- 4) datum i mesto prikupljanja potpisa.

Građanin se može samo jednom potpisati na listi potpisnika narodne inicijative, a dati potpis se ne može povući.

Podaci o ličnosti potpisnika narodne inicijative dostupni su samo organima nadležnim za sprovođenje narodne inicijative i ne mogu se objaviti.

Lista potpisnika podnosi se skupštini i na obrascu u elektronskom formatu utvrđenom uredbom kojom se uređuje elektronska narodna inicijativa.

Dovoljan broj potpisa

Član 66

Kao dovoljan broj potpisa za narodnu inicijativu smatra se najmanji broj potpisa utvrđen Ustavom, zakonom odnosno statutom autonomne pokrajine.

Proveravanje ispunjenosti uslova

Član 67

Nadležni odbor Narodne skupštine, odnosno nadležno radno telo pokrajinske skupštine ili skupštine jedinice lokalne samouprave utvrđuje, u roku od 30 dana od podnošenja narodne inicijative sa listom potpisnika, da li je lista potpisnika

narodne inicijative sačinjena u skladu sa odredbama ovog zakona i da li je prikupljen dovoljan broj potpisa i o tome obaveštava predsednika skupštine.

Proveru liste potpisnika vrši nadležna komisija.

Lista potpisnika narodne inicijative u elektronskom obliku proverava se poređenjem podataka o potpisnicima sa podacima u biračkom spisku.

Proveru iz stava 3. ovog člana vrši ministarstvo nadležno za poslove vođenja jedinstvenog biračkog spiska za listu potpisnika narodne inicijative koja je podneta republičkoj ili pokrajinskoj skupštini, a nadležni organ uprave jedinice lokalne samouprave za listu potpisnika koja je podneta skupštini te jedinice lokalne samouprave.

Ako utvrdi da lista potpisnika nije sačinjena u skladu sa odredbama ovog zakona ili da nije prikupljen dovoljan broj potpisa, nadležni odbor Narodne skupštine, odnosno nadležno radno telo pokrajinske skupštine ili skupštine jedinice lokalne samouprave obaveštava o tome inicijativni odbor u roku od sedam dana i određuje rok za otklanjanje tih nedostataka, koji ne može biti kraći od 15 dana.

Ako inicijativni odbor u određenom roku ne otkloni nedostatke, skupština će doneti rešenje o odbacivanju narodne inicijative.

Kada se smatra da je inicijativa pokrenuta

Član 68

Kada se utvrdi da je lista potpisnika narodne inicijative sačinjena u skladu sa odredbama ovog zakona i da je prikupljen dovoljan broj potpisa za nju, predsednik skupštine, u roku od sedam dana, o tome obaveštava inicijativni odbor.

Dostavljanjem obaveštenja predsednika skupštine inicijativnom odboru smatra se da je narodna inicijativa pokrenuta.

Ako predsednik skupštine ne postupi u skladu sa stavom 1. ovog člana, smatraće se da je inicijativa pokrenuta danom isteka roka u kojem je nadležni odbor Narodne skupštine, odnosno nadležno radno telo pokrajinske skupštine ili skupštine jedinice lokalne samouprave bio dužan da utvrdi da li je lista potpisnika narodne inicijative sačinjena u skladu sa odredbama ovog zakona i da li je prikupljen dovoljan broj potpisa.

Odlučivanje o inicijativi

Član 69

Narodna skupština je dužna da o predlogu sadržanom u pokrenutoj narodnoj inicijativi odluči na prvoj narednoj sednici u redovnom zasedanju a najkasnije u roku od šest meseci od dana pokretanja narodne inicijative, na način i po postupku utvrđenim Ustavom i zakonom ili poslovníkom Narodne skupštine.

Skupština autonomne pokrajine odnosno jedinice lokalne samouprave dužna je da o predlogu sadržanom u pokrenutoj narodnoj inicijativi odluči na prvoj narednoj sednici odnosno najkasnije u roku od 90 dana od dana pokretanja narodne inicijative, na način i po postupku utvrđenim Ustavom i zakonom, odnosno statutom autonomne pokrajine ili jedinice lokalne samouprave ili poslovníkom skupštine.

Kada skupština prihvati opštu inicijativu, obavezuje nadležno radno telo da pripremi predlog odgovarajućeg pravnog akta i dužna je da o tom aktu odluči u roku od 120 dana od dana prihvatanja opšte inicijative.

U pripremi akta iz stava 3. ovog člana, ima pravo da učestvuje predstavnik inicijativnog odbora.

Obaveštenje o neprihvatanju inicijative

Član 70

Kada skupština odluči da ne prihvati predlog sadržan u narodnoj inicijativi, dužna je da obrazloženu odluku o tome dostavi inicijativnom odboru i objavi na svojoj veb prezentaciji, u roku od sedam dana od dana donošenja odluke.

IV ZAŠTITA PRAVA

Zaštita prava pred nadležnom komisijom

Član 71

Građanin može podneti prigovor nadležnoj komisiji u roku od 48 sati od zatvaranja glasačkog mesta na kome je upisan u birački spisak, ako ga je glasački odbor neosnovano sprečio da glasa ili mu je na glasačkom mestu povređeno pravo na slobodno i tajno glasanje.

Ovlašćeni predlagač, odnosno njegov predstavnik, i svaki narodni poslanik, poslanik odnosno odbornik u zavisnosti od teritorije za koju je referendum raspisan, ima pravo da u roku od 48 sati od trenutka kad je doneta odluka, odnosno izvršena radnja ili učinjen propust nadležne komisije, glasačkog odbora ili potkomisije, podnese prigovor nadležnoj komisiji ako smatra da su time učinjene nepravilnosti u sprovođenju referenduma.

U slučaju sprovođenja referenduma o promeni Ustava, pravo na podnošenje prigovora ima i ovlašćeni predlagač promene Ustava koji je predložio promenu Ustava povodom koje je raspisan referendum.

Ako je 150.000 birača ovlašćeni predlagač koji je predložio promenu Ustava, podnosilac prigovora u ime ovlašćenog predlagača je inicijativni odbor, u skladu sa ovim zakonom.

Nadležna komisija odlučuje o prigovoru u roku od 96 sati od podnošenja prigovora.

Nadležna komisija dostavlja rešenje po prigovoru podnosiocu prigovora u pismenoj formi, neposredno ili putem pošte i objavljuje ga na svojoj veb prezentaciji.

Žalba zbog toga što u propisanom roku nije doneta odluka o prigovoru podnosi se u roku od 48 sati od časa kada je trebalo da bude doneta odluka o prigovoru.

Poništavanje i ponovno izjašnjavanje

Član 72

Ako utvrdi da je nepravilnost učinjena na jednom ili više glasačkih mesta bitno uticala na rezultate glasanja, nadležna komisija poništiće radnje na tim glasačkim mestima i odrediti vreme njihovog ponavljanja.

Ako je do nepravilnosti u sprovođenju referenduma koji je raspisan za teritoriju Republike, odnosno autonomne pokrajine, došlo radnjom potkomisije, nadležna komisija poništiće radnje potkomisije i odrediti da se one ponove.

Žalba protiv rešenja nadležne komisije

Član 73

Protiv rešenja nadležne komisije donetog po prigovoru iz člana 71. ovog zakona, podnosilac prigovora može podneti žalbu Upravnom sudu u roku od 96 sati od prijema tog rešenja, preko nadležne komisije.

Upravni sud rešava po žalbi iz stava 1. ovog člana u roku od 96 sati od prijema žalbe sa spisima i njegova odluka je pravnosnažna i protiv nje se ne mogu podneti vanredna pravna sredstva predviđena zakonom kojim se uređuje upravni spor.

Tužba protiv odluke skupštine

Član 74

Inicijativni odbor, narodni poslanici, poslanici u skupštini autonomne pokrajine i odbornici u skupštini jedinice lokalne samouprave mogu podneti tužbu Upravnom sudu ako smatraju da je skupština nepravilno postupila prilikom odlučivanja iz člana 60. stav 7. i člana 67. stav 6. ovog zakona.

Tužba se podnosi u roku od 30 dana od dana donošenja odluke skupštine.

Rok za rešavanje po tužbi

Član 75

Upravni sud rešava po tužbi iz člana 74. ovog zakona u roku od 30 dana od dana prijema tužbe i njegova odluka je pravnosnažna i protiv nje se ne mogu podneti vanredna pravna sredstva predviđena zakonom kojim se uređuje upravni spor.

Postupak pred Upravnim sudom

Član 76

O žalbi odnosno tužbi podnetoj u skladu sa ovim zakonom, Upravni sud odlučuje shodnom primenom odredaba zakona kojima se uređuje postupak u upravnim sporovima.

V MERE ZAŠTITE REFERENDUMSKE KAMPANJE

Prekršaji organizatora referendumske kampanje

Član 77

Novčanom kaznom od 200.000 do 2.000.000 dinara kazniće se organizator referendumske kampanje, ako:

- 1) postupa protivno odredbama kojima se uređuje finansiranje troškova referendumske kampanje (član 29);
- 2) koristi sredstva suprotno nameni za koju su prikupljena u skladu sa ovim zakonom (član 30. stav 2);
- 3) ne otvori i/ili ne koristi poseban račun za finansiranje referendumske kampanje (član 31);
- 4) ne dostavi izveštaj o troškovima referendumske kampanje u skladu sa ovim zakonom (član 32);

- 5) ne omogući Agenciji vršenje ovlašćenja iz ovog zakona (član 32. stav 4);
- 6) ne imenuje ovlašćeno lice i/ili o tome ne obavesti Agenciju (član 33. stav 3);
- 7) ne obavesti Agenciju o promeni ovlašćenog lica (član 33. stav 4).

Ako je organizator referendumske kampanje više domaćih pravnih lica, oni za prekršaje iz stava 1. ovog člana odgovaraju solidarno.

Za prekršaje iz stava 1. ovog člana kazniće se i ovlašćeno lice iz člana 33. ovog zakona, novčanom kaznom od 50.000 do 150.000 dinara.

Sredstva pribavljena izvršenjem prekršaja iz stava 1. tač. 1) i 2) ovog člana oduzeće se.

Prekršaji davalaca finansijskih sredstava

Član 78

Novčanom kaznom od 200.000 do 2.000.000 dinara kazniće se pravno lice, ako ne omogući Agenciji vršenje ovlašćenja iz ovog zakona (član 32. stav 4).

Novčanom kaznom od 100.000 do 500.000 dinara kazniće se preduzetnik ako ne omogući Agenciji vršenje ovlašćenja iz ovog zakona (član 32. stav 4).

Za prekršaj iz stava 1. ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom od 50.000 do 150.000 dinara.

Za prekršaj iz stava 1. ovog člana kazniće se fizičko lice novčanom kaznom od 50.000 do 150.000 dinara.

VI PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Shodna primena izbornih propisa

Član 79

U pogledu glasačkih mesta, materijala za glasanje, imenovanja članova glasačkih odbora, načina rada glasačkih odbora, glasačkih listića, glasanja, utvrđivanja rezultata glasanja na glasačkim mestima i drugih pitanja u vezi sa glasanjem koja nisu uređena ovim zakonom shodno se primenjuju odgovarajuće odredbe zakona kojim se uređuje izbor narodnih poslanika.

Ako su odredbe drugih zakona, odnosno propisa koji uređuju pitanja referenduma i narodne inicijative u suprotnosti sa ovim zakonom, primenjuju se odredbe ovog zakona, osim odredaba zakona kojim se uređuje finansiranje lokalne samouprave za pitanja uvođenja samodoprinosu.

Sastav Republičke izborne komisije i glasačkih odbora za sprovođenje prvog narednog republičkog referenduma

Član 80

Prvi naredni republički referendum koji bude sproveden po odredbama ovog zakona sprovede Republička izborna komisija imenovana u skladu sa odredbama zakona kojim se uređuje izbor narodnih poslanika čiji sastav će biti proširen za još šest članova i zamenika članova imenovanih od strane Narodne skupštine na predlog predsednika Narodne skupštine, iz reda stručnjaka za izbornu pravu i izborni proces.

Prvi naredni republički referendum koji bude sproveden po odredbama ovog zakona sprovede glasački odbori u čiji stalni sastav utvrđen ovim zakonom, ulaze još po jedan član i zamenik člana imenovani od strane Republičke izborne komisije na predlog predsednika Narodne skupštine.

Prestanak važenja

Član 81

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje da važi Zakon o referendumu i narodnoj inicijativi ("Službeni glasnik RS", br. 48/94 i 11/98).

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaju da važe odredbe člana 4. st. 3. i 4. Zakona o utvrđivanju nadležnosti Autonomne pokrajine Vojvodine ("Službeni glasnik RS", br. 99/09 i 67/12 - US), člana 47. st. 3. i 4. Zakona o glavnom gradu ("Službeni glasnik RS", br. 129/07, 83/14 - dr. zakon, 101/16 - dr. zakon i 37/19), člana 70. st. 3. i 4. Zakona o lokalnoj samoupravi ("Službeni glasnik RS", br. 129/07, 83/14 - dr. zakon, 101/16 - dr. zakon i 47/18) i člana 23. stav 3. Zakona o finansiranju lokalne samouprave ("Službeni glasnik RS", br. 62/06, 47/11, 93/12, 83/16, 104/16 - dr. zakon i 95/18 - dr. zakon).

Rok za donošenje podzakonskih propisa

Član 82

Uredbu kojom se uređuje elektronska narodna inicijativa Vlada će doneti u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Akt kojim se uređuje sadržina izveštaja o troškovima referendumske kampanje iz člana 32. stav 3. ovog zakona direktor Agencije će doneti u roku od tri meseca od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Stupanje na snagu

Član 83

Ovaj zakon stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Samostalni članovi Zakona o izmenama Zakona o referendumu i narodnoj inicijativi

("Sl. glasnik RS", br. 119/2021)

Član 5

Na referendum raspisan pre stupanja na snagu ovog zakona primenjivaće se zakon koji je važio do dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 6

Ovaj zakon stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srbije".